

V PRAZE-TROJI SE ZŘÍTLA LÁVKA – A CO DÁL Z POHLEDU ODBORNÍKŮ ČKAIT?

TEXT tisková zpráva ČKAIT z 23. června 2020

Co se stalo: Dne 2. prosince 2017 se zřítla lávka přes Vltavu v Praze-Troji. Při pádu lávky se zranili čtyři lidé, kteří se na ní v době pádu nacházeli. Policie zahájila vyšetřování a 6. března 2019 obvinila z obecného ohrožení z nedbalosti dvě fyzické osoby, projektanta lávky a jejího správce. Dne 17. února 2020 byly obviněné osoby obžalovány, v září 2020 má být zahájeno soudní líčení.

Podrobné technické údaje o lávce postavené v roce 1984 byly zveřejněny v časopise Stavebnictví č. 11/2018.

Názor ČKAIT na obvinění i obžalobu

Tento dokument vychází z některých obvinění a obžalob a z veřejných zdrojů.

- ČKAIT se zásadně neztotožňuje s principy obvinění (resp. obžaloby) – obvinění pouze projektanta a správce je zcela v rozporu s tím, jak skutečná praxe vypadala.
- Stavební zákon prošel za dobu existence této konstrukce extrémním množstvím změn. Proto není uplatňování požadavků současného stavebního zákona na stavby provedené před více než třiceti lety vůbec možné.
- Požadavky na bezpečnost stavby a její údržbu byly definovány již ve stavebním zákoně č. 50/1976 Sb. a v jeho prováděcích vyhláškách. V roce 1998 byly zpřesněny prakticky do současného znění. Požaduje se, aby stavba při běžné údržbě a opravách a při působení běžně předvídatelných vlivů fungovala po dobu návrhové životnosti. Lávka v Troji ale byla vystavena řadě nepředvídatelných vlivů, např. povodni v roce 2002, po které se změnila řada návrhových předpisů.
- Stavební zákon má mnoho požadavků na přípravu stavby, ale velmi málo na její realizaci (zhotovení) a provozování (správu).
- Na provozu, hodnocení a údržbě lávky se podílelo množství dalších osob, které by měly být rovněž zahrnuty v procesu posuzování havárie:
 - majitel lávky,
 - projektanti – za dobu životnosti lávky byly realizovány dvě významné opravy zasahující do nosného systému,
 - zhotovitelé – provedení oprav se zásahem do nosného systému,
 - zhotovitelé hlavních a mimořádných prohlídek,
 - zhotovitelé zatěžovacích zkoušek a sledování mostu.
- Správce mostu není zpravidla odborně způsobilá (autorizovaná) osoba, a proto musí při správě vycházet z výsledků činnosti jiných odborných osob.
- Při havárii lávky se opět projevil i dlouhodobý nedostatek finančních prostředků pro průběžné řešení technických problémů dopravní infrastruktury.
- Obvinění z obecného ohrožení z nedbalosti podle trestního zákoníku je u obou obviněných, s ohledem na jejich činnost, silně diskutabilní.

Havárie Trojské lávky není jedinou havárií

Na haváriích při výstavbě mostu ve Studénce, při opravě mostu ve Vilémově, haly v České Třebové a lávky v Troji chceme ukázat, v čem vidíme problém při jejich posuzování orgány činnými v trestním řízení. Jde o dva základní pohledy. Potrestání chyb nebo nekvalitní práce a návrh opatření, která zabrání nebo omezí opakování problému. O tom prvním rozhoduje soud, to druhé je v pravomoci státní správy nebo odborné veřejnosti. Pro oba jsou nezbytné kvalitní podklady, jejichž hlavním zdrojem je vyšetřování případu.

Neumíme tyto případy správně, kvalitně a rychle vyšetřit.

Policie nemá ve svých řadách dostatek odborně erudovaných osob, které by do detailu znaly procesy spojené s přípravou a realizací staveb, přitom stavební právo a jeho procesy jsou vysoce složité. Vyšetřování navíc musí být dostatečně rychlé, aby důkazní materiály nebyly znehodnoceny.

- Soudní znalci jsou zpravidla odborníci pouze v úzké technické oblasti (teorie konstrukcí, provádění staveb apod.) a nedokáží komplexně zhodnotit vztahy mezi jednotlivými účastníky výstavby vyplývající ze všech dotčených zákonů. Velmi často nikdy neprojektovali ani neřídili stavby. Často nemají ani autorizaci v odpovídajícím oboru podle zákona č. 360/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

- V zahraničí podobné havárie řeší odborné technické komise, jejichž členové profesně pokrývají celou problematiku procesu výstavby, a to mnohem rychleji, včetně zveřejnění, neboť v první řadě jde o poučení z případných chyb a zabránění haváriím u obdobných staveb.
- O míře zavinění rozhoduje soud, který by měl mít možnost posuzovat všechny účastníky procesu výstavby, kteří mohli problém způsobit nebo mu zabránit.

Absurdita obvinění – např. práva, povinnosti a odpovědnost projektanta v porovnání s ostatními

- Požaduje se, aby projektant dlouhodobě odpovídal zejména za odolnost a bezpečnost nosné konstrukce. Ze zákona přitom nemá zajištěn přístup k informacím o procesu povolování a často ani na stavbu v průběhu provádění. Nemůže tedy zkontrolovat, zda je stavba prováděna podle jím zpracované PD, což je kritické zejména v případě betonových konstrukcí.
- Projektant nemá žádné nástroje, jak ovlivňovat provozování konstrukce a její údržbu. Chybí odpovídající odpovědnost ostatních účastníků výstavby (např. stavebníka, stavebního úřadu nebo zhotovitele), nebo se k nim často následně nepřihlíží.

Vlastníci často ignorují doporučení správců

Nedostává se finančních prostředků na průběžnou údržbu staveb, resp. jejich nosných konstrukcí. Např. lávka na železničním mostu na Výtoni, která byla léta v havarijním stavu (stav VII), se začala urychleně opravovat až po pádu lávky v Troji.

Při vyšetřování jsou často ignorovány zákony

Např. stavební zákon má řadu opatření, jejichž dodržování by mohlo většinu havárií zabránit. Při vyšetřování se na nedodržování těchto požadavků většinou nehledí, nebo se sice konstatuje jejich porušení, ale při rozsudku se k nim nepřihlíží.

Doporučení ČKAIT k dalšímu postupu

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti považuje ČKAIT za zásadní zahájit činnost v těchto oblastech:

- Na celostátní úrovni analyzovat poruchy stavebních konstrukcí a vyvozovat důsledky pro ostatní obdobné stavby.
- Zvýšit a průběžně udržovat odbornou úroveň osob a orgánů činných v jednotlivých procesech ve fázi vyšetřování trestného činu – ustavení speciální vyšetřovací skupiny, školení specialistů vyšetřovatelů v rámci Policie ČR.
- Zvýšit a průběžně udržovat úroveň znalců, u složitých případů ve stavebnictví cíleně sestavovat celé týmy odborných osob (technická stránka, stavební právo, smluvní práva atd.) – opora v zákoně č. 36/1967 Sb., resp. 254/2019 Sb.
- Buď omezit dlouhodobou odpovědnost projektanta, nebo výrazně posílit jeho pravomocí během výstavby a provozu stavby. ČKAIT je připravena na všech těchto činnostech jako odborná stavovská organizace aktivně spolupracovat a pomáhat při vytváření dostatečně erudovaných týmů pro posuzování společensky vysoce závažných havárií.

*Ing. Václav Mach
čestný předseda ČKAIT
autorizovaný inženýr pro obory mosty a inženýrské konstrukce,
statika a dynamika staveb a geotechnika
mach.vac@email.cz*

*Ing. Michal Drahorád, Ph.D.
člen představenstva ČKAIT
michal.drahorad@fsv.cvut.cz*